

REFLECȚIE IDENTITAR-LITURGICĂ ASUPRA CONSTRUCȚIEI CORTULUI ÎNTÂLNIRII. CRITICĂ TEXTUALĂ A CAPITOLELOR 25-40 DIN EXOD I

Iulian Antoniu SUCIU*

ABSTRACT. *Liturgical-Identitary Reflection Regarding the Building of The Tent of Meeting. Textual Criticism of Exodus 25-40.* The pursuit of God's presence stands as a paramount objective in the observance of sacred rituals. The Tent of Meeting, meticulously crafted at the behest of divine command, serves as the locus where the Almighty dwells amidst His people. The conclusion of the Book of Exodus lays the foundational stones of divine worship and liturgical tradition. Chapters 35-40 of Exodus offer a vivid portrayal of the construction of the sanctuary, ordained by YHWH to signify His abiding presence amidst the children of Israel. Even a superficial perusal of these concluding chapters reveals notable disparities between the Masoretic Text and the Septuagint. Thus, what becomes of the assertion, "they did everything just as the Lord had commanded"? The allure of Holy Scripture lies precisely in its myriad versions and translations, which have flourished across diverse historical and cultural landscapes. However, the existence of one rendition does not preclude another. The Hebrew original does not nullify the Septuagint, for instance, in the pursuit of a standardized, singular version. The pristine manuscript is now a relic of antiquity. Instead, we are bestowed with copies, translations, interpretations, and textual divergences. This inquiry aims to scrutinize these various sources, discerning

* Licențiat în teologie al Facultății de Teologie Greco-catolică, Dep. Oradea, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca și absolvent al masteratului *Fundamente creștine ale identității europene* în cadrul aceiași instituții. E-mail: antoniuc.suciu@gmail.com.

and dissecting their similarities and disparities. We cannot focus solely on one textual variant and disregard all others in order to formulate our overarching conclusions regarding the sacred text.

Keywords: Exodus, Textual criticism, Septuagint, Masoretic Text, Tent of Meeting, Sanctuary, Tabernacle, Curtain

Cuvinte cheie: Exod, Critica textuală, Septuaginta, Text Masoretic, Cortul Întâlnirii, Sanctuar, Tabernacol, Văl.

Problema diferențelor textuale în cadrul cărții Exodului

Capitolele 35-40 din cartea Exodului ne prezintă construcția sanctuarului pe care YHWH l-a dorit ca semn al prezenței sale în mijlocul poporului lui Israel. Chiar și la o lectură superficială a acestor ultime capitole din cartea Exodului putem nota diferențe semnificative între TM și LXX.

Versiunea grecească, față de textul ebraic comportă într-adevăr omisiuni, adăugiri și incoerențe în traducerea aceluiași cuvinte și prezintă o secvență narativă după o ordine total diferită. Faptul cel mai surprinzător este că în LXX prezentarea lucrărilor, după adunarea materialelor necesare (35,4-36,7), încep cu realizarea veșmântului sacru a lui Aaron, pe când TM pune la început construcția diferitelor părți ale cortului și ale mobilierului acestuia. În cele două versiuni, se succed porțiuni de o conformitate aproape perfectă cu altele radical diferite. Origen spune că „frazele privitoare la cort, la curte, chivot și veșmintele preoților au fost masiv modificate, încât este greu de recunoscut ideea textului”¹.

În mod particular, în capitolul 36, asupra căruia am dedicat unul dintre capitolele acestei lucrări, găsim cea mai mare parte a TM care nu are o corespondență în LXX, adică versetele 10-34². În primul rând ne surprinde chiar versetul 1 al capitolului 36 în care se spune: „au făcut totul după cum poruncise Domnul”. Biblia însăși furnizează diferite exemple de construire a unui templu din inițiativă divină. Conform povestirii, Dumnezeu, prin Moise, a poruncit israeliților să construiască un

¹ SEPTUAGINTA vol. 1, coord. Cristian Bădiliță, 191.

² Cf. John William Wevers, *Notes on the Greek Text of Exodus*, 596.

sanctuar și i-a arătat chiar lui Moise un model la scară în timp ce îi explica verbal și foarte detaliat forma sanctuarului precum și materialele folosite, funcționalitatea și mobilierul. Raportul construirii sanctuarului (Ex.35-40) subliniază cu fiecare ocazie că israeliții sau Moise făceau ceea ce Dumnezeu a poruncit. Nu e nevoie a fi confirmată porunca lui Dumnezeu, iar Dumnezeu nu repetă porunca Sa, reflectând la credința că Dumnezeu a vorbit direct și fără echivoc lui Moise (cf. Num.12,6-8)³. Însă dacă facem o lectură paralelă a capitolelor 25-28, întâmpinăm o oarecare dificultate în a vedea obediența față de indicațiile divine privind construirea sanctuarului⁴.

În continuare, prezentăm un mic tabel care conține ordinea lucrărilor așa cum apar ele în capitolele 25-28 și 36-39 în ambele versiuni textuale.

TM/LXX cap. 25-28		TM cap. 36-39		LXX cap. 36-39	
25	Chivotul Mărturieii Masa Sfeșnicul	36	Lăcașul Scândurile Vălul	36	Veșmintele
26	Lăcașul/ Cortul Ramele ⁵ (Scândurile)/ Stâlpii din lemn Vălul/Perdeaua	37	Chivotul Masa Sfeșnicul	37	Cortul Perdeaua Curtea
27	Altarul Curtea	38	Altarul Curtea Calculul metalelor folosite	38	Chivotul Mărturieii Masa Sfeșnicul Altarul
28	Veșmintele	39	Veșmintele	39	Calculul metalelor folosite

Se observă că în capitolele 25-28 când se prezintă porunca divină și prescripțiile pentru construirea sanctuarului, textul grecesc concordă cu versiunea ebraică. Diferențele vin notate când se descrie modul de execuție a lucrărilor, capitolele 36-39.

³ Cf. Victor Avigdor Hurowitz, *I Have Built You an Exalted House: Temple Building in the Bible in Light of Mesopotamian and Northwest Semitic Writings*, 137-138.

⁴ În ce privește terminologia construcției, traducerile limbii române oferă un lexic variat care poate stârni confuzii (Sanctuar, Tabernacol, Cortul Întâlnirii, Lăcașul Sfânt). În Ex.25,8 este singurul loc în care întâlnim termenul מִקְדָּשׁ *miqdāš* care e redat ca „sanctuar”. Devine recurent apoi, termenul מִשְׁכָּן *miškān* tradus cu „lăcaș” fiind diferit de אֹהֶל מוֹעֵד *'ōhel mō'ēd* „cortul întâlnirii”.

⁵ Termenul ebraic מִשְׁכָּן apare identic, atât în c. 26 unde este tradus cu „rame”, cât și în c. 37 unde vine tradus cu „scânduri”.

Am căutat așadar cum se poate explica această problematică. Plecând de la Origen, în Antichitate s-a încercat refacerea unui text grecesc fidel celui ebraic. Aceasta nu pare o soluție viabilă pentru că în mod evident LXX care a tradus un text ebraic destul de diferit, distribuie pasajele într-o ordine diferită, dar și mai scurtă decât TM.

Un bun punct de plecare în problema de față pentru a clarifica unele aspecte cu privire la posibile explicații pentru diferențele textuale este articolul lui Alain Le Boulluec⁶. Acesta prezintă mai multe ipoteze plauzibile, care să explice aceste diferențe: un substrat ebraic distinct față de TM, dualismul traducătorilor sau modificarea textului grecesc de către un editor cu scopul de a aduce îmbunătățiri etc. Sunt menționate trei studii marcante:

1. Julius Popper în lucrarea *Der biblische Bericht über die Stiftshütte*, publicată în 1862 la Leipzig susține că a doua secțiune a Exodului privitoare la Sanctuar este mai târzie.

2. A doua ipoteză aparține lui A.H. Finn și susține că dezacordurile dintre LXX și TM de la finalul Exodului nu provin din diferențele dintre substratul ebraic și cel grecesc. acestei teorii este de a acuza de incoerență și confuzie aranjamentul propriu LXX.

3. D.W Gooding prezintă o a treia teorie, care este legată de primul studiu. Teza acestuia susține că diferențele dintre textul elin și cel ebraic, din prima parte s-ar datora neglijenței traducătorilor cu privire la detaliile tehnice, neglijență care se agravează în secțiunea a doua.

Văzând aceste diferențe textuale între TM și LXX am abordat ca primă temă de lucru versetele 35-38 din capitolul 36 care vorbește despre sanctuar. Acesta este un pasaj conține informații despre realizarea perdelei și se regăsește în ambele versiuni, atât în textul ebraic cât și în textul grecesc. Făcând o analiză paralelă cu capitolul 26, versetele 31-37, vom vorbi despre importanța perdelei în teologie, plecând de la etimologia și semnificația cuvântului și punctând interpretarea Sfinților Părinți pentru a ajunge la identificarea hristologică în Noul Testament, în mod special în epistola către Evrei.

1. Realizarea Vălului - Capitolele 36 și 26 ale Exodului

Ca metodă de lucru am ales să împărțim lucrarea în trei etape: în prima etapă, intitulată „Analiza preliminară”, vom evidenția informațiile de bază care permit o primă familiarizare cu cele două texte luate în considerare. În cadrul acestei

⁶ Cf. Cristian Bădiliță, *op. cit.*, 192-194.

etape ne vom opri asupra a cinci elemente: delimitarea, contextul, structura, protagoniștii și timpul narat și timpul narant. A doua etapă, „Critica textuală” va consta în examinarea celor două texte, Ex.36,35-38 și Ex.26,31-37, cu versiunile lor paralele din Septuaginta. După acestea, ultima etapă va fi o încercare de a oferi câteva puncte de pornire pentru o posibilă exegeză, pentru ceea ce am intitulat „Reflecție teologică”.

1.1. Analiza preliminară

Scopul acestei prime etape a cercetării noastre, constă în evidențierea informațiilor de bază referitoare la cele două texte luate în considerare, Ex.36,35-38 și Ex.26,31-37. Pentru aceasta ne vom opri asupra cinci puncte: delimitarea, contextul, structura, protagoniștii și timpul narat și narant. La final vom propune un tabel de sinopsă al textelor Ex.36,35-38 și Ex.26,31-37 pentru a arăta elementele comune și diferențele dintre cele două texte.

1.1.1. Delimitarea textului

Delimitarea propusă de BHS este de preferat, deoarece capitolul 35 se concluzionează cu discursul lui Moise către israeliteni, unde sunt introduși cei doi protagoniști dintre artizanii chemați de Dumnezeu, Bețalel și Oholiab. Capitolul 36, la primul verset reia numele acestor doi muncitori pentru a face o scurtă introducere înainte de a începe povestirea construcției Sfântului Lăcaș. Dacă în schimb considerăm primul verset al capitolului 36 ca fiind o concluzie a discursului lui Moise, atunci ar fi mai indicat să începem povestirea cu versetul 2. Vom opta pentru diviziunea din BHS. În ceea ce privește finalul capitolului nu există dubii. Capitolul se termină la versetul 38 unde se concluzionează și povestea realizării perdelei, lăsându-se spațiu la construcția Chivotului din capitolul 37.

În cazul microunității textuale paralele din Ex.26,31-37 delimitarea este de asemenea evidentă. În Ex.26,15-30 avem execuția ramelor pentru laturile Lăcașului, iar textul încheie capitolul, urmând prezentarea instrucțiunilor privind realizarea altarului, în capitolul 27.

1.1.2. Contextul

Prezentând contextul celor două texte analizate trebuie să facem distincția dintre micro-context și macro-context.

Micro-contextul (sau contextul imediat) în care este integrat Ex.36,35-38 este reprezentat de capitolele 35-40 ale cărții Exodului care formează concluzia ei și unde se descrie construirea și ridicarea sanctuarului de către întreg poporul și luarea în posesie a sanctuarului de către YHWH.

Micro-contextul pentru Ex.26,31-37 îl reprezintă capitolele 24,12-31,18 care descriu misiunea dată de către YHWH lui Moise pe Muntele Sinai de a ridica sanctuarul și de a institui serviciul sacerdotal. Cu alte cuvinte, în capitolele 35-39 vine narată construcția și pregătirea sanctuarului, respectându-se într-o oarecare măsură poruncile divine din capitolele 25-31.

Macro-contextul (sau contextul mai amplu) atât pentru Ex.36,35-38, cât și pentru Ex.26,31-37 îl constituie capitolele 24,12-40,38 din Exod. Arcul narativ care descrie cum YHWH se așază în mijlocul poporului său: Ex. 24,12-31,18, Moise pe Muntele Sinai este responsabilizat pentru Israel să construiască sanctuarul și să inițieze slujirea preoțească, în timp ce poporul la poalele muntelui, sub îndrumarea lui Aaron, încalcă pactul prin adorația adusă vițelului de aur. În ciuda acestui fapt YHWH, după intervenția lui Moise reînnoiește alianța și anunță disponibilitatea lui de a ierta (Ex.32-34). Doar în acest punct intervine executarea sarcinii conferite lui Moise pe munte (Ex.35-40). Îndată ce lucrările de construire a sanctuarului au fost finalizate norii, semn al prezenței lui YHWH se coboară deasupra sanctuarului⁷.

1.1.3. *Structura*

Structura internă a capitolului 36 poate fi exprimată astfel:

1. Strângerea materialelor (1-7)

Moise se află în fața unei surprinzătoare generozități a poporului care răspundea cu entuziasm cererii de a contribui cu materiale și oferte pentru construcția pe care Dumnezeu a ordonat-o și le cere israeliților să nu mai aducă oferte.

2. Sanctuarul (8-34) - artizanii construiesc lăcașul. Sunt enumerate detaliile tehnice ale construcției.

vv. 8-13 – lăcașul

vv. 14-19 - cortul

vv. 20-30 - stâlpii

vv. 31-34 – bârnele

⁷ Cf. Erich Zenger, *L'introduzione all'Antico Testamento* a cura di Flavio Dalla Vecchia, 101.

3. Vălul și perdeaua (35-38)

v. 35: realizarea vălului (care desparte Sfânta de Sfânta Sfințelor)

v. 36: realizarea a patru stâlpi de lemn, a verigilor și a tălpigelor

v. 37: realizarea perdelei pentru intrarea în cort

v. 38: realizarea a cinci stâlpi cu verigile lor și cu tălpile.

Textul din Ex.26,31-37 ar putea fi structurat în felul următor:

vv. 31-33: indicații despre vălul care va despărți Sfânta de Sfânta Sfințelor

v. 34: Așezarea Chivotului Mărturiei și a Acoperământului Împăcării

v. 35: Așezare mesei și a sfeșnicului

vv. 36-37: indicații cu privire la executarea perdelei de la intrarea cortului.

1.1.4. Personajele

În cazul capitolului 36, protagoniștii narațiunii sunt Moise, care se adresează în mod direct poporului și „toți cei înțelepți cu inima, în care a pus Domnul înțelepciune și pricepere” dintre care se disting Bețalel și Oholiab. Aceste două personaje vin prezentate pe scurt la sfârșitul capitolului 35:

„Bețalel, fiul lui Uri, fiul lui Hur din tribul lui Iuda” (v. 30) și „Oholiab, fiul lui Ahisamac din tribul lui Dan” (v. 34). În afara faptului că au fost aleși nominali după nume de Domnul, au fost umpluți de spiritul dumnezeiesc al înțelepciunii, al priceperii și al științei și cu toată iscusința să facă tot felul de lucrări, textul nu ne spune nimic în ceea ce îi privește.

În ceea ce privește protagoniștii textului paralel (Ex.26,31-37) putem spune chiar mai puține. Nici un personaj nu vine menționat nominal în acest text. Doar din context îl putem identifica pe YHWH care vorbește și îi dă indicații lui Moise (Ex 25,1). Locutorul textului este așadar YHWH, iar Moise este un personaj pasiv, care nu zice nimic, doar primește indicații.

1.1.5. Timpul narat și timpul narant

În cele două texte analizate nu se precizează nimic despre timpul narat. Din context putem presupune că în Ex.10,22 este narată una dintre cele patruzeci de zile (sau cele patruzeci de nopți), în care Moise a stat pe Muntele Sinai (Ex.24,18): „Moise a intrat în mijlocul norului și a urcat pe munte. Moise a rămas pe munte patruzeci de zile și patruzeci de nopți”.

De asemenea, în Ex.32,30 avem mențiunea temporală „a doua zi” care indică ziua după ce Moise, coborând de pe munte și apropiindu-se de tabără, distruge Tablele Legii din cauza păcatului săvârșit de către popor. O altă indicație temporală este prezentă în Ex.40,17: „În luna întâi a anului al doilea, în ziua întâi a lunii, Lăcașul a fost ridicat”. Deci se poate presupune că sanctuarul este construit în aceeași zi indicată în Ex.32,30. Totuși, este puțin probabil ca evenimentele descrise de la Ex.32,30 până la capitoul 37, incluzând construcția Chivotului, să se fi petrecut într-o singură zi.

Timpul narant reprezintă acele puține versete de care naratorul avea nevoie pentru a descrie indicațiile divine date lui Moise, adică cele 7 versete din Ex.26,31-37, precum și cele 4 versete din Ex.36,35-38, referitoare la realizarea vălului și a perdelei.

1.1.6. Sinopsa Ex.36,35-38 și 26,31-37

Cap. 36		Cap. 26	
Și a făcut vălul din fir violet, purpuriu și stacojiu și vison răsucit. L-a făcut cu heruvimi, lucrătură cu meșteșug.	35	31	Să faci văl din fir violet, purpuriu și stacojiu și vison răsucit. Să-l faci cu heruvimi, lucrătură de țesător.
A făcut pentru patru stâlpi din lemn de acacia și i-a ferecat cu aur, iar verigile lor erau din aur. Și a turnat pentru ei patru tălpițe de argint.	36	32	Să-l pui pe patru stâlpi [din lemn] de acacia, ferecați cu aur, cu verigi de aur, pe patru tălpițe de argint.
		33	Să pui vălul cu cârlige și să aduci acolo, dincolo de văl, Chivotul Mărturiei, iar vălul să despartă pentru voi Sfânta de Sfânta Sfințelor.
		34	Să pui Acoperământul Împăcării pe Chivotul Mărturiei în Sfânta Sfințelor.
		35	Să pui masa dincoace de văl și sfeșnicul în fața mesei pe latura de miazăzi a Lăcașului, iar masa să o pui pe latura de miazănoapte.
A făcut o perdea pentru intrarea cortului din fir violet, purpuriu și stacojiu și vison răsucit, lucrătură de broderie,	37	36	Să faci o perdea la intrarea cortului, din fir violet, purpuriu și stacojiu și vison răsucit - broderie.
și cinci stâlpi și verigile lor; le-a ferecat capetele și legăturile cu aur, iar cele cinci tălpițe, cu aramă.	38	37	Să faci pentru perdea cinci stâlpi [din lemn] de acacia și să-i fereci cu aur, cu verigi de aur, și să torni pentru ei cinci tălpițe de aramă.

Observăm că în realizarea lucrărilor prezentate în Ex.36,35-38 nu sunt conținute versetele din 26,33-35 care conțin indicații despre:

- poziționarea Chivotului și rolul despărțitor al vălului (v.33)
- poziționarea Acoperământului Împăcării (v.34)
- poziționarea mesei în raport cu vălul și așezarea sfeșnicului (v.35)

Execuția acestor indicații ne sunt prezentate în schimb la finalul cărții Exodului, în capitolul 40, atunci când se prezintă isprăvirea lucrării lui Moise (mai precis în versetele 21, 22 și 24).

1.2. Critica textuală

În această a doua etapă a studiului vom confrunța textele luate în discuție, Ex.36,35-38 și Ex.26,31-37, cu textele paralele din LXX. Scopul acestei comparații constă în a evidenția dacă sunt sau nu diferențe între versiunile paralele și cum influențează acestea înțelegerea textului sacru.

Am utilizat ca surse textuale pentru textul ebraic *Biblia Hebraica Stuttgartensia - Leningrad Codex*, iar pentru textul grecesc *Septuaginta* ediția Alfred Rahlfs. Pentru traducerea în limba română am utilizat *Biblia după textul ebraic. Exodul. Leviticul*, ediție îngrijită de Francisca Băltăceanu și Monica Broșteanu, publicată în 2019 și volumul *Septuaginta: Geneza. Exodul. Leviticul. Numerii. Deuteronomul*, colecție coordonată de **Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu și Dan Slusanschi în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu și** apărută în 2004.

1.2.1. Tabel sinoptic TM Ex.36,35-38 / LXX Ex.37,3-6

TM Ex.36		LXX Ex.37	
Și a făcut vălul din fir violet, purpuriu și stacojiu și vison răsucit. L-a făcut cu heruvimi, lucrătură cu meșteșug.	35	3	Au făcut și o perdea de mătase viorie, purpurie și stacojie, țesută și din pânză de in răsucit, brodată cu heruvimi.
A făcut pentru patru stâlpi din lemn de acacia și i-a ferecat cu aur, iar verigile lor erau din aur. Și a turnat pentru ei patru tălpițe de argint.	36	4	Și au pus-o pe patru stâlpi care nu putrezesc, poleiți cu aur. Capetele lor erau de aur, și temeliile lor de argint.
A făcut o perdea pentru intrarea cortului din fir violet, purpuriu și stacojiu	37	5	Și au făcut o perdea la ușa cortului mărturie

TM Ex.36		LXX Ex.37	
și vison răsucit, lucrătură de broderie,			din mătase vie, purpurie și stacojie și din pânză de in subțire, răsucit, cu heruvimi brodați.
și cinci stâlpi și verigile lor; le-a ferecat capetele și legăturile cu aur, iar cele cinci tâlpile, cu aramă.	38	6	Cei cinci stâlpi ai ei, cârligele lor, capetele și verigile lor le-au poleit cu aur, iar cele cinci temelii erau din aramă.

TM Ex.36		LXX Ex.37	
ויעש את הפרכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב עשה אתה כרבים	35	3	καὶ ἐποίησαν τὸ καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου νενησμένου καὶ βύσσου κεκλωσμένης ἔργον ὑφάντου χερουβίμ
ויעש לה ארבעה עמודי שטים ויצפם זהב ויהם זהב ויצק להם ארבעה אדני כסף	36	4	καὶ ἐπέθηκαν αὐτὸ ἐπὶ τέσσαρας στύλους ἀσήπτους κατακεχρυσωμένους ἐν χρυσίῳ καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ
ויעש מסך לפתח האהל תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה רקם	37	5	καὶ ἐποίησαν τὸ καταπέτασμα τῆς θύρας τῆς σκηנῆς τοῦ μαρτυρίου ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου νενησμένου καὶ βύσσου κεκλωσμένης ἔργον ὑφάντου χερουβίμ
ואת עמודיו חמשה ואת ויהם וצפה ראשיהם וחשקיהם זהב ואדניהם חמשה נחשת פ	38	6	καὶ τοὺς στύλους αὐτοῦ πέντε καὶ τοὺς κρίκους καὶ τὰς κεφαλίδας αὐτῶν καὶ τὰς ψαλίδας αὐτῶν κατεχρύσωσαν χρυσίῳ καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν πέντε χαλκαῖ

Text evidențiat = forme diferite ale aceluiași cuvinte; **text Aldin (boldat)** = termeni diferiți;
text subliniat = text care lipsește în cealaltă versiune.

Narațiunea vâului din Ex.36,35-38 găsește corespondența în textul grecesc în Ex.37,3-6. O diferență constantă este că narațiunea vine redată întotdeauna la singular în TM și la plural în LXX.

v.35: TM are „l-a făcut” înainte de „Heruvim”, pe care LXX nu l-a tradus, considerându-l inutil pentru că, munca מְשֹׁרֵר מְעֵשֶׂה este caracterizată ca ἔργον ὑφάντου χερουβίμ.

v. 36: acest verset ilustrează ca LXX a tradus o versiune puțin diferită decât ce găsim în TM. În loc de ἐποίησαν (a face) avem ἐπέθηκαν (a pune). Lipsește din LXX

și verbul „l-a turnat”. Stâlpii din salcâm (lemn de acacia) עֲמֻדֵי שִׁטִּיִּם vin prezentați ca stâlpi care nu putrezesc (lit. nemâncați de viermi) στύλους ἀσήπτους.

v. 37: este un verset construit în mod evident ca paralelă la v. 35, în ciuda diferențelor dintre TM, unde în loc de את הפרכת *et happārōket*, avem מסך *māsāk* și pentru חֹשֶׁב *hōšēb* avem רֹקֵם *rōqēm*. Acest paralelism se observa mult mai clar în textul grecesc, care cu excepția faptului că definește perdeaua ca της θύρας της σκηνης του μαρτυρίου, este o copie exactă a versetului 3. În comparație cu TM, pe lângă această indicare „ușa cortului” caracterizată ca του μαρτυρίου, apare și adăugirea χερουβίμ, care nu are bază în v.5, fiind în mod clar fondată pe paralelismul cu v.3⁸.

1.2.2. Tabel sinoptic Ex.26,31-37 TM/ LXX

TM Ex.26		LXX Ex.26
Să faci văl din fir violet, purpuriu și stacojiu și vison răsucit. Să-l faci cu heruvimi, lucrătură de țesător.	31	Să faci perdeaua țesută din mătase viorie, purpurie și stacojie răsucită și din in subțire. În țesătură să faci chipuri de heruvimi brodați.
Să-l pui pe patru stâlpi [din lemn] de acacia, ferecați cu aur, cu verigi de aur, pe patru tălpile de argint.	32	Să pui perdeaua pe patru stâlpi auriți care nu putrezesc și capetele lor să fie din aur și cele patru temelii din argint.
Să pui vălul cu cârlige și să aduci acolo, dincolo de văl, Chivotul Mărturiei, iar vălul să despartă pentru voi Sfânta de Sfânta Sfințelor.	33	Să pui perdeaua pe stâlpi, și să pui înapoia perdelei chivotul mărturiei, și perdeaua să fie despărțire pentru voi între cele sfinte și sfânta sfințelor.
Să pui Acoperământul Împăcării pe Chivotul Mărturiei în Sfânta Sfințelor.	34	Să acoperi astfel cu perdeaua chivotul mărturiei din sfânta sfințelor.
Să pui masa dincoace de văl și sfeșnicul în fața mesei pe latura de miazăzi a Lăcașului, iar masa să o pui pe latura de miazănoapte.	35	Să așezi masa în fața perdelei și sfeșnicul înaintea mesei, în partea de miazăzi a cortului, iar masa să o pui în partea de miazănoapte a cortului.
Să faci o perdea la intrarea cortului, din fir violet, purpuriu și stacojiu și vison răsucit - broderie.	36	Să faci apoi o [altă] perdea brodată din mătase viorie, purpurie și stacojie, răsucită și din pânză de in subțire.
Să faci pentru perdea cinci stâlpi [din lemn] de acacia și să-i fereci cu aur, cu verigi de aur, și să torni pentru ei cinci tălpile de aramă.	37	Să faci pentru perdea cinci stâlpi poleiți cu aur, cu capete de aur și să torni pentru ei cinci temelii de aramă.

⁸ Cf. John William Wevers, *op.cit.*, 611-612.

TM Ex.26		LXX Ex.26
ועשית פרכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב יעשה אתה כרבים	31	καὶ ποιήσεις καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου καὶ βύσσου νενησμένης ἔργον ὕφαντόν ποιήσεις αὐτὸ χερουβιμ
ונתתה אתה על- ארבעה עמודי שטים מצפים זהב ווייהם זהב על- ארבעה אדני- כסף	32	καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων στύλων ἀσήπτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ
ונתתה את- הפרכת תחת הקרסים והבאת שמה מבית לפרכת את ארון העדות והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים	33	καὶ θήσεις τὸ καταπέτασμα ἐπὶ τοὺς στύλους καὶ εἰσοίσεις ἐκεῖ ἑσώτερον τοῦ καταπετάσματος τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου καὶ διοριεῖ τὸ καταπέτασμα ὑμῖν ἀνά μέσον τοῦ ἁγίου καὶ ἀνά μέσον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων
ונתת את- הכפרת על ארון העדת בקדש הקדשים	34	καὶ κατακαλύψεις τῷ καταπετάματι τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων
ושמת את- השלחן מחוץ לפרכת ואת- המנרה נכה השלחן על צלע המשכן תימנה והשלחן תתן על- צלע צפון	35	καὶ θήσεις τὴν τράπεζαν ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος καὶ τὴν λυχνίαν ἀπέναντι τῆς τραπέζης ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον καὶ τὴν τράπεζαν θήσεις ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς βορρᾶν
ועשית מסך לפתח האהל תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה רקם	36	καὶ ποιήσεις ἐπίσπαστρον ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου καὶ βύσσου κεκλωσμένης ἔργον ποικιλτοῦ
ועשית למסך חמשה עמודי שטים וצפית אתם זהב ווייהם זהב ויצקת להם חמשה אדני נחשת ס	37	καὶ ποιήσεις τῷ καταπετάματι πέντε στύλους καὶ χρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ καὶ χωνεύσεις αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς

Text evidențiat = forme diferite ale aceluiași cuvinte; **text Aldin (boldat)** = termeni diferiți;
text subliniat = text care lipsește în cealaltă versiune.

Notăm că textele Ex.26,31-37 TM și LXX nu prezintă diferențe de mare amploare. Totuși, câteva observații merită aduse în vedere.

În TM, atât în capitolul 26, cât și în capitolul 36, se face distincția între cele două perdele utilizând pentru prima și מסך pentru cea de-a doua. LXX în schimb, face această diferențiere doar în capitolul 26, unde utilizează τὸ καταπέτασμα și ἐπίσπαστρον; în capitolul 37 se folosește doar καταπέτασμα, dar adăugându-se genitivul τῆς θύρας pentru a specifica perdeaua de la intrare.

În v.31 apare din nou sintagma ἔργον ὑφαντὸν care înlocuiește מַעֲשֵׂה הַשֵּׁב . De asemenea, verbul „a face” ποιήσεις se găsește la persoana a doua, în timp ce מַעֲשֵׂה este la persoana a treia.

În v.32 stâlpii sunt στύλων ἀσήπτων în loc de עַמֻּדָי שֵׁטִים.

J. Wevers consideră că LXX are o viziune ușor diferită față de TM în ceea ce privește modul de a poziționa perdeaua ἐπὶ τοὺς στύλους (pe stâlpi) față de מַעֲשֵׂה הַקַּרְסִי (cu cârlige). Această diferență este enfatizată și prin utilizarea lui κεφαλίδες (capete) în loc de מַעֲשֵׂה הַקַּרְסִי (verigi)⁹.

Ca adăugire în TM 26,34 întâlnim capacul peste chivot כַּפֵּי הַכִּיֹּוֹט care probabil a fost confundat cu כַּפֵּי הַבַּיִת (vâl, perdea).

În v. 37 mai avem o dată menționat materialul din care sunt realizați cei cinci stâlpi מַעֲשֵׂה הַשֵּׁב informație omisă în LXX.

1.3. Reflecție teologică

1.3.1. Semnificația catapetesmei în perspectivă patristică

Este necesară o observație înainte de a începe acest subcapitol. Când vorbim de interpretarea Sfinților Părinți, trebuie să luăm în considerare că aceștia utilizau textul grecesc care era mai răspândit în acea epocă în ambientul creștin.

Din text ne dăm seama, că se vorbește despre două perdele, perdeaua care separă Sfânta de Sfânta Sfințelor și perdeaua de la intrarea în cort¹⁰. Perdeaua ascunde locul sacru unde găsim masă pentru pâinile punerii înainte și sfeșnicul. Vălul acoperă/ascunde sfânta sfinților, care conține chivotul mărturiei. Înăuntrul primei încăperi, avea dreptul sa între doar Aaron și fiii săi (preoți), în schimb în a doua încăpere doar marele preot pentru a se apropia de chivotul legii.

În legătură cu „vălul care separă sfânta de sfânta sfințelor și perdeaua de la intrarea în cort”, Philon dezvoltă un simbolism cosmologic: vâlul care separă lumea intangibilă, cerească de cea sensibilă, terestră supusă modificărilor; tot el face și distincția dintre

⁹ Cf. John William Wevers, *op. cit.*, 428.

¹⁰ Chiar dacă în traducerea textului grecesc în limba română ambii termeni sunt expuși folosind cuvântul „perdea”, pentru claritate și evitarea confuziilor, am optat să urmărim terminologia traducerii ebraice și să utilizăm termenul „vâl” atunci când facem referire la despărțitoarea dintre Sfânta și Sfânta Sfințelor și „perdea” pentru cea de la intrarea Cortului.

perdeaua de la ușa cortului și vălul (τὸ καταπέτασμα), termen care ne duce cu gândul la zborul către invizibil și către Dumnezeu, relaționat cu καταπεταννύναι „a desface aripile”¹¹.

Cei patru piloni pe care este așezat vălul (26,32), pentru Clement din Alexandria indică „sfânta tetradă a vechilor alianțe” făcute cu Adam, Noe, Avraam și Moise. Pentru Chiril în schimb, ele reprezintă predicarea celor 4 evangheliști pe care se ridică Hristos, simbolizat de văl¹².

Philon introduce termenul κάλυμμα „ascunzătoare” pentru perdeaua de la intrarea în templu, pentru a o diferenția de cealaltă; prima îi împiedică pe cei impuri să vadă chiar și de la distanță „sfânta”. Clement face un joc de cuvinte κάλυμμα și κώλυμα „obstacol” (în calea „necredinței întinate”) ¹³.

Într-adevăr vălul ascunde sfânta sfintelor de privirea poporului. Vălul ascunde, dar reprezintă și o invitație; indicând o prezență, acesta cheamă la descoperirea misterului care stă dincolo.

1.3.2. Identificarea hristologică în lumina Noului Testament

Interpretarea cosmologică se combină, la unii comentatori creștini cu cea hristologică, prin tradiția despre ruperea perdelei καταπέτασμα templului (Mt.27,51; Mc.15,38 și Lc.23,45). Aceasta semnifică relevarea tainelor ascunse în Lege și lasă să se întrevadă un alt val ce trebuie înlăturat pentru a se ajunge la vederea față către față. Chiril al Alexandriei, referindu-se la Evr.10,20, vede în perdea taina Întrupării: Cuvântul născut din Dumnezeu se ascunde după vălul de carne luat din trupul Născătoarei de Dumnezeu¹⁴.

Ruptura perdelei semnifică sfârșitul cultului Vechiului Testament și, chiar mai important, posibilitatea de a ajunge la Dumnezeu. În Evr.10,20, Pavel zice că perdeaua este corpul (carnea) lui Isus. Și aici este în mod clar o referință la perdeaua care s-a frânt când Isus a fost crucificat. Prin aceasta Isus ne-a consacrat o cale nouă și vie către locul sacru care este Împărăția lui Dumnezeu.

În Evr.9,8 citim că traseul spre sfânta sfintelor nu a fost încă deschis deoarece a rămas primul cort. Însă cu moartea lui Isus Hristos pe cruce, perdeaua a fost ruptă. Asta înseamnă că primul cort al întâlnirii israeliților a fost neutralizat de către frângerea Trupului Său. Prin moartea Sa, Hristos a deschis calea spre locașul cel sfânt: Cortul Ceresc.

¹¹ Cristian Bădiliță, *op. cit.*, 262.

¹² *Ibidem*, 262.

¹³ *Ibidem*, 263.

¹⁴ *Ibidem*, 262.